

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Razčlemba izhodiščnega besedila

Ponedeljek, 28. maj 2007 / 90 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga pazljivo iztrga.

Kandidat dobi tudi dva ocenjevalna obrazca in konceptni list.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 28 nalog. Rešitve vpisujte z navadno rabo velikih in malih pisanih ali tiskanih črk v prostor, ki je za to predviden, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Vpisovanje rešitev s samimi velikimi tiskanimi črkami (verzalkami) ni dovoljeno (odbitne točke). **Pišite razločno.** Nečitljive rešitve ter nejasni popravki se točkujejo z 0 (nič) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak). Konceptni list je namenjen pisanju osnutka zadnje naloge.

Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Število točk, ki jih lahko dobite za posamezne naloge, je navedeno v izpitni poli.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 4 prazne.

Priloga k izpitni poli 2 (M071-103-1-2)**Z zašiljenim peresom**

Piše: Vedrana Grisogono

POTOVANJE PREBLIZU

0 turističnih izzivih malo drugače

1 Ne vem, ali sem sploh pristojna za pisanje o turizmu, kajti verjamem, da je najlepše potovati po lastni domišljiji. Kakšen svetovni popotnik bi se najbrž hudo zmrdoval nad mojo zaplankanostjo, saj se meni turistične lepote znotraj trikotnika Benetke–Bohinj–Hvar (sto kilometrov gor ali dol) zdijo najiminitnejše na svetu. Meni se zdi že Trubarjeva ulica v Ljubljani eksotična, ker tam dobiš razne vzhodnjaške specialitete, pa še sredi belega dneva je videti zakotna in skrivnostna.

2 Naravni izziv

Lani sem čepela na vrhu grškega otoka in resno strmela v sončni zahod, ki tam velja za vrhunsko znamenitost. Več sto turistov je molče srebalo kavo po deset evrov in se hlastno sladkalo z lokalnim jogurtom, kot to veleva tradicija, medtem ko se je rdeča krogla pogrezala v obzorje. Bilo je tako tiho, da bi še muho lahko slišali, le da nobene ni bilo več, ker so jih že vse zdavnaj »popipsali« strežniki tamkajšnjih hotelov, ki jih je na otoku veliko več kot dreves. Še jaz sem bila tiho. Če bi sopotnikom iz skupine omenila, da sem lepše sončne zahode občudovala z lastnega balkona, bi me najbrž linčali.

3 Kulturni izziv

Čudna je turistična logika. Po eni strani je res, da turizem širi obzorja, po drugi pa nam zagotovo, vsaj začasno, skrči pamet. Skozi turistična sončna očala se nam prav vse zdi kulturno in vredno ogleda. Če pri roki ni ravno Michelangela, nam postrežejo z navadno štrlečo skalo, poimenovano Božji prst ali podobno. Če je jama zanikrna, nas prepričajo, da se je v njej rodil Zevs, in že spoštljivo občudujemo luknjo, ki Postojnski jami ne sega niti do kolen.

4 Gastronomski izziv

Pravi turist je, ko enkrat prestopi meje domovine, v imenu popotništva pripravljen narediti kar koli in še zlasti pojesti kar koli, celo takšne specialitete, ki bi bile doma vredne pozornosti zgolj sanitarne inšpekcije. Neki znanec se mi je hvalil, da je v tujini jedel gliste v omaki. Obrok je ohranil v akutnem spominu, saj so ga pogrevale večtedenske prebavne motnje, ki so se nehale šele takrat, ko je vplačal akontacijo za naslednje eksotično potovanje.

5 Poliglotski izziv

Pravijo, da turizem pogloblja znanje tujih jezikov. Angleščina je na potovanjih neprecenljiva. Kako lep je občutek, ko na plaži kramarji vprašujejo: How are you?, ti pa jim znaš odgovoriti z brezhibnim naglasom. Tudi nemščina je zelo priročna. V Tuniziji so me na vsakem koraku nagovarjali z »Luki-luki, alles klar«. Ful kul mi je bilo, da sem jih razumela.

6 Izziv osebne rasti

Ko mi je znanec vzneseno razkazoval slike s križarjenja po eksotični blatni reki, ki sem jo nevoščljivo primerjala s prelestno Sočo, se je name usul plaz očitkov. Menda on ne potuje po svetu zato, da bi strmela v rožice, ptičke in bistro vodo! Poučil me je, da nas srečanja s tujci »polnijo« in da soočeni s tujimi kulturami osebno rastemo.

7 Spet mi ni bilo nič jasno. EU je polna čezmorskih tujcev, mi pa komaj čakamo, da se jih znebimo, namesto da bi skupaj osebno rasli. Povrhu vsi tarnamo, da nas priseljenci drago stanejo, namesto da bi se razveselili varčevalne plati tega pojava. Kaj nihče ni dojel, da je najceneje imeti bazar ali favelo pred lastnim pragom, namesto da za obiske daljnih eksotičnih znamenitosti plačujemo na stotisoče dolarjev?

(Prirejeno po: Naša žena 3/2005.)

PRAZNA STRAN

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naslednje naloge.

1. Podčrtajte šest ustreznih oznak, ki veljajo za izhodiščno besedilo.

Izhodiščno besedilo je publicistično / enogovorno / javno / neumetnostno / duhovito pisan sestavek / reklama / znanstvena razprava / opis dogodkov / strokovno poročilo / potopis / reportaža / pritožba / izraz lastnega mnenja / poetično besedilo / pamflet / parodija / poljudnoznanstveni članek.

(3 točke)

2. Kaj je glavna tema oz. sporočilo izhodiščnega besedila? Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Ironizacija gastronomskih specialitet.
- b) Kritika popotovalne vneme.
- c) Predstavitev domačih zanimivosti.

(1 točka)

3. Kateri deli besedila se vsebinsko nanašajo na »potovanje v bližino«? Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma.

- a) Naslov.
- b) Uvodni in zadnji odstavek.
- c) Podnaslov.
- č) Peti odstavek.

(2 točki)

4. Ali je ubeseditveno stališče v izhodiščnem besedilu subjektivno? Obkrožite izbrani odgovor. Svojo izbiro utemeljite z navedbo treh značilnosti izhodiščnega besedila.

DA / NE

(4 točke)

5. Kaj bralec izve iz podatkov, ki sta navedena nad naslovom izhodiščnega besedila? Odgovor zapišite v obliki povedi na spodnji črti.

(3 točke)

6. Štiri izmed naslednjih trditev so v skladu z izhodiščnim besedilom. Obkrožite črke pred njimi.
- a) Trubarjeva ulica je videti zakotna in skrivnostna.
  - b) Po avtoričinem mnenju turizem vedno pogloblja znanje tujih jezikov.
  - c) V EU ni veliko čezmorskih tujcev.
  - č) Turistična logika je čudna.
  - d) Turist je skoraj pojedel gliste v omaki.
  - e) Po mnenju avtorice je tudi Dalmacija med najlepšimi predeli na svetu.
  - f) Potovanje, ki je daljše od sto kilometrov, je predrago.
  - g) Avtorica verjame, da je najlepše potovati po lastni domišljiji.

(4 točke)

7. Čemú se avtorica v izhodiščnem besedilu dvakrat sklicuje na izkušnje znancev? Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.
- a) Da bi prikrla svojo zaplankanost.
  - b) Da bi razložila, kakšna je hrana v Tuniziji.
  - c) Da bi opisala svoja znanca.
  - č) Da bi prikazala lepote Grčije.
  - d) Da bi utemeljila drugačen pogled na turistične izzive.

(1 točka)

8. V izhodiščnem besedilu poiščite tri razloge, zaradi katerih se avtorica ne strinja s pretiranim navdušenjem nad potovanji v daljne dežele. Zapišite jih na spodnje črte.

(6 točk)

9. Iz tretjega in četrtega odstavka izpišite tri besedne ali stavčne zveze, ki zaradi ironičnosti oz. ekspresivnosti učinkujejo komično.

(6 točk)

10. Kateri sporočilni namen je v izhodiščnem besedilu prevladujoč? Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom in svojo izbiro utemeljite v povedi.

- a) Prikazovalni.
- b) Vrednotenjski.
- c) Pozivni.

Utemeljitev:

(3 točke)

11. V izhodiščnem besedilu sta dve citatni besedni zvezi in slengovski izraz. Izpišite jih na spodnje črte.

Citatna besedna zveza: _____

Citatna besedna zveza: _____

Slengovski izraz: _____

(3 točke)

12. Ležeče zapisanim besedam pripišite ustrezne domače (sopomenske) izraze.

eksotičen (eksotična ulica, eksotične znamenitosti, eksotično potovanje): _____

inšpekcija (sanitarna inšpekcija): _____

akontacija (akontacija za naslednje potovanje): _____

poliglotski (poliglotski izziv): _____

(4 točke)

13. V tretjem odstavku izhodiščnega besedila je uporabljena stalna besedna zveza »*ne sega ji niti do kolen*«. Spodaj so navedene še nekatere besedne zveze, ki spadajo v isto frazeološko gnezdo. Nadomestite jih s pomensko ustreznimi nefrazeološkimi besednimi zvezami. Odgovore zapišite na pripadajoče črte.

gristi kolena / _____

ne segati niti do kolen / _____

upogniti koleno pred kom / _____

po kolenih se plaziti pred kom / _____

(4 točke)

14. V preglednici so zapisane besedotvorne skladijske podstave in pripadajoče tvorjenke. V tvorjenkah obkrožite tista besedotvorna obrazila, ki so nadomestila del skladijske podstave.

Skladijska podstava	Tvorjenka
majhne/lepe rože	rožice
majhen/ljubek ptič	ptiček
tisti, ki je priseljen	priseljenc
tak, ki je za kotom	zakoten
tak, ki je čez morje	čezmorski
kdor ima kramo	kramar

(6 točk)

15. V navedenih izrazih podčrtajte vse besede, ki sodijo v isto besedno družino.

sto kilometrov, odstotek, deset evrov, na stotine tolarjev, pristojna za pisanje, namesto

(3 točke)

16. V navedenem delu besedila so določeni podatki ponovljeni. Izpisanim naveznikom poiščite pripadajočo besedo/besedno zvezo, na katero se navezujejo. Določite tudi način navezovanja. Rešitve vpišite v spodnjo preglednico.

Neki znanec se mi je hvalil, da je v tujini jedel gliste v omaki. Obrok je ohranil v akutnem spominu, saj so ga pogrevale večtedenske prebavne motnje, ki so se nehale šele takrat, ko je vplačal akontacijo za naslednje eksotično potovanje.

Beseda/besedna zveza	Naveznik	Način navezovanja
	<i>obrok</i>	
	<i>ki</i>	

(4 točke)

17. V navedenih povedih poiščite členka, ki izražata dvom oz. sprijaznjenje z dejstvi. Izpišite ju na ustrezni črti.

Menda on ne potuje po svetu zato, da bi strmel v rožice, ptičke in bistro vodo!
On pač ne potuje po svetu zato, da bi strmel v rožice, ptičke in bistro vodo!

Členek, ki izraža dvom: _____

Členek, ki izraža sprijaznjenje z dejstvi: _____

(2 točki)

18. V katero besedno vrsto sodijo zaimki, ki sestavljajo izpisane besedne zveze? Za vsak zaimek v ustreznem stolpec zapišite x.

	Pridevniška beseda	Samostalniška beseda
<i>neki znanec</i>		
<i>takšna specialiteta</i>		
<i>postrežejo nam</i>		
<i>kakšen svetovni popotnik</i>		
<i>nihče ni dojel</i>		
<i>vsi tarnamo</i>		

(3 točke)

19. Stopnjujte samo tiste pridevnike, ki lahko poimenujejo različne stopnje.

	Primernik	Presežnik
rdeča krogla		
štrleča skala		
neki znanec		

(3 točke)

20. Preberite slovarski sestavek.

zaplánkanost -i ž (â) pog., slabš. *nerazgledanost*,
omejenost: očitati komu zaplankanost; duhovna,
 provincialna zaplankanost

- a) Izpišite oznako, iz katere razberete roditeljsko obliko besede zaplankanost. Ugotovite, po kateri sklanjatvi se ta samostalnik sklanja.

Izpis oznake za roditeljsko obliko: _____

Sklanjatev: _____

- b) Iz slovarskega sestavka izpišite tudi kvalifikatorja, ki iztočnici/geslu določata slogovno vrednost.

Izpis oznak za slogovno vrednost: _____ in _____

(4 točke)

21. Ali je podčrtani predlog v izpisani povedi rabljen pravilno? Obkrožite ustrežni odgovor in ga utemeljite v povedi. (Pri presojanju si lahko pomagate z vprašalnicami: kje, od kod, kam.)

Lepše sončne zahode sem občudovala z lastnega balkona.

DA / NE

Utemeljitev:

(4 točke)

22. V izhodiščnem besedilu prevladuje tvornik. V izpisani povedi spremenite glagolski način in ugotovite, kateri podatek se je pri pretvorbi izgubil. Pretvorjeno poved in ugotovitev zapišite na spodnji črti.

Obrok je ohranil v akutnem spominu.

Pretvorba:

Ugotovitev:

(5 točk)

23. Ali je velika začetnica v izpisani povedi rabljena pravilno? Obkrožite črko pred ustrežno utemeljitvijo.

Če je jama zanikrna, nas prepričajo, da se je v njej rodil Zevs, in že spoštljivo občudujemo luknjo, ki Postojnski jami ne sega niti do kolen.

- a) Raba velike začetnice je pravilna. Prva velika začetnica je na začetku povedi, druga zaznamuje ime bajeslovnega bitja, tretja pa označuje zemljepisno lastno ime.
- b) Prva in druga velika začetnica sta rabljeni pravilno, tretja pa označuje naselbinsko ime, zato njena raba ni pravilna.
- c) Prva in druga velika začetnica sta rabljeni pravilno, tretja velika začetnica pa je rabljena napačno, saj pridevnike na -ski, tvorjene iz lastnih imen, pišemo z malo začetnico.

(2 točki)

24. Izpisano tristavčno poved strnite v enostavčno tako, da boste ohranili pomen. Preoblikovano poved zapišite na spodnje črte.

Meni se zdi že Trubarjeva ulica v Ljubljani eksotična, ker tam dobiš razne vzhodnjaške specialitete, pa še zakotna in skrivnostna je videti.

(5 točk)

25. S simboli (S-strukturo) ponazorite skladijsko sestavo naslednje povedi. V osnovnem/glavnem stavku podčrtajte stavčne člene in njihove dele (določite tudi prilastek).

Ko mi je znanec vzneseno razkazoval slike s križarjenja po eksotični blatni reki, ki sem jo nevoščljivo primerjala s prelestno Sočo, se je name usul plaz očitkov.

(6 točk)

26. V katerem prirednem razmerju sta podčrtana stavka v navedeni povedi? Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.

Bilo je tako tiho, da bi še muho lahko slišali, le da nobene ni bilo več, ker so jih že vse zdavnaj »popipsali« strežniki tamkajšnjih hotelov, ki jih je na otoku veliko več kot dreves.

- a) V vezalnem.
- b) V stopnjevalnem.
- c) V protivnem.
- č) V posledičnem.

(2 točki)

27. Ali so vejice v povedi, ki je izpisana v 26. nalogi, rabljene pravilno? Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.

- a) Vejice so rabljene pravilno.
- b) Med le da bi lahko bila vejica.
- c) Med le da bi morala biti vejica.

(2 točki)

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN